LIBRIS | We know books
№ 3 (21) 2022

REVISTA LITERARĂ

LECTURI
TAIFASURI
STĂRI DE SPIRIT

LIBRIS | We know books
APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

EDITORIAL
3 **DE CE SĂ FII SCRIITOR?**

Superficialitatea unor marginali care țintesc succesul nu poate fi considerată literatură. Nici aroganța celor care constată că sunt scriitori odată cu vârsta pensionării. Nici visurile celor care s-au ratat în alte domenii și caută o cale de redresare. Și nici frustrările lor. De ce să fii scriitor azi? Poate că răspunsul nu poate fi dat decât personal, de la caz la caz. Știu, în schimb, să răspund generalizând la întrebarea: de ce să fii cititor azi?

5 **LILIANA URSU, POEZIA E ASEMENEA MIGDALULUI**

Poezia posedă o unică, binecuvântată energie comunicativă pe care nici un alt gen literar nu o poate atinge în aceeași măsură. Doar muzica. Poezia e valsul limbii. E sărbătoarea cuvintelor care își recapătă integral unicitatea, forța și feciorelnica lor frumusețe. E polifonia ființei. Octavio Paz ne șoptește tainic: „Am pierdut toate bătăliile, în fiecare zi am câștigat o poezie."

11 **GEORGE VULTURESCU, ÎNTUNERICUL OBSCEN ȘI CĂLDUȚ DIN TEACA SABIEI**

Are și cuvântul o teacă în care clămpăne
obscen ca fierul până nu devine sabie...
Nu devii poet până nu ești abandonat în
mijlocul paginii, în galeriile negre dintre
cuvântul scris și cuvântul nescris
unde te poticnești în pietrele lui - care n-au
fost puse în capul unghiului - precum se
poticnește Lupoaica prin desișuri
purtându-și puii în dinți până la un nou bârlog

76 **NIKOS LYBÉRIS, VĂL**

Prin porți încă deschise au intrat
în camera goală copiii ce seamănă
cu pozele prăfuite
Râsetele câmpurilor văratice
tulburi în ceață
ultima urmă a trupurilor [...]
Timp nu mai este pentru a face
e timpul pentru a nu face

Artistul plastic invitat:
Horea Paștină

6 426308 006447

LIBRIS | We know books

CUPRINS

EDITORIAL

3 **De ce să fii scriitor?** • Adrian Lesenciuc

PORTRET

5 **Liliana Ursu: Poezia e asemenea migdalului** • *Interviu de* Laurențiu-Ciprian Tudor

POETUL ÎNVITAT

11 **George Vulturescu**

POEZIE

13 **Costel Stancu**

15 **Alexandru Cazacu**

16 **Elina Adam**

18 **Ioana Zenaida Rotariu**

CRONICĂ LITERARĂ

20 *Ioana Zenaida Rotariu:* **cei cinci ani de mutenie** • Adrian Lesenciuc

23 *Beatrice Bernath:* **Desenează-mi un șarpe** • Angela Nache Mamier

ESEU

30 **Creștinătate fără creștinism?** • Cristian Muntean

33 **Theodor Damian, *Femeia și calea mântuirii. Chipul poetic al femeii*** • Ion Haineș

PROZĂ

35 **Unchiul nostru din America** • Rodica Bretin

44 **Copaci verzi în decembrie** • Corina Ozon

DIALOGURI LIBRIS

47 **Regizorul MARCEL ȚOP și ARTA Scenică – Vocație și Damnare la un loc!** • *Interviu de* Claudia Motea

CRONICĂ LITERARĂ

52 *Liviu Ioan Stoiciu:* **Luare aminte** • Adrian Lesenciuc

57 *Horia Gârbea:* **Ultima iubire a lui Cezar** • Mircea Moț

59 *Bogdan Boeru:* **Benedictiana** • Iulian Cătălui

62 *Alina Caraghin:* **Firul roșu** • Cristian Muntean

MUZICĂ & POEZIE

64 **Elias Tadeus: Frumosul apare din „chinuri”** • *Interviu de* Elena Dițu

ESEU

67 **Aia sunt eu** • Luminița Dascălu

ARTISTUL PLASTIC ÎNVITAT

69 **Horea Paștină**

CRONICĂ LITERARĂ

74 *David Foenkinos:* **Către frumusețe** • Anca Ianchiș

LITERATURA UNIVERSALĂ

76 **Nikos Lybéris** • *Traducere:* Denisa Crăciun

ISSN 2559 – 0308
ISSN-L 2559 – 0308

REDACȚIA

Director onorific: Doru Munteanu
Redactor-șef: Adrian Lesenciuc
Secretar de redacție: Laurențiu-Ciprian Tudor
Redactori: Iulian Cătălui, Cristian Muntean

Corectură: Mihaela Hură
Design • Tehnoredactare: Irinel Merlușcă

PENTRU COMENZI ȘI ABONAMENTE:

EDITURA CREATOR S.R.L.
Str. Zaharia Stancu, Nr. 21A, Brașov, România
E-mail: editura@libris.ro
Tel.: 0720 539533

LIBRĂRIA „ȘT. O. IOSIF”
Str. Mureșenilor. Nr. 14, Brașov, România
E-mail: office@libris.ro
Tel.: 0268 477799

DE CE SĂ FII SCRIITOR?

ADRIAN LESENCIUC
REDACTOR-ȘEF

n. 21 august 1975, Câmpulung Moldovenesc. Poet, prozator, critic literar. Doctor în științele comunicării. Profesor universitar. Membru al filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România din 2000. Președinte al filialei din 2013. A publicat volume de versuri, critică și istorie literară, romane. Prezent în dicționare, antologii și volume colective publicate în țară și în străinătate.

Rolul literaturii într-un spațiu cultural în care nu se prea consumă literatură nu are cum să fie unul prea important. Prin urmare, nici atractiv. Ar putea fi, cel mult, o cale prin care care tinerii fără acces la alte forme de expunere mediatică să devină cunoscuți, dar într-un mediu restrâns, lipsit de lumina reflectoarelor. Literatura nu are nici strălucirea cinematografului, nici cea a scenei muzicale. E o formă de artă anostă, care înseamnă muncă multă și prea puțină strălucire. Înseamnă disciplină a scrisului, zeci de ani de acumulări și lucrări care se numără în tiraje mici, nesemnificative, scrise într-o limbă fără mare deschidere, neatractivă pentru traduceri nu din pricina limbii, ci mai degrabă din pricina unei incoerențe administrative în a o promova dincolo de granițele limbii. Formele de disciplinare a scriiturii, precum faimoasele unsprezece porunci ale lui Henry Miller, care încep cu concentrarea pe un singur lucru până la epuizarea lui și se încheie cu miza pe întâietatea scrierii în raport cu celelalte aspecte ce trebuie reconsiderate contextual. În 1964, când au fost publicate, poruncile lui Miller veneau într-un mediu în care nu existau rețelele sociale. Mijloacele de comunicare clasice – radioul, televiziunea – admiteau scriitorul ca vedetă a emisiunilor, îl valorificau și încă îi recunoșteau aura de creator. Statele Unite erau într-un proces de liberalizare, de maximă deschidere spre expresia liberă în arte, spre valorificarea creației. Piața de carte era în plină ascensiune, iar profesia de scriitor se bucura de un oarecare succes. Da, succesul literar asigura o anumită vizibilitate publică, o anumită prevalență în raport cu sectoarele reproductive de activitate. Privind de la distanță de aproape șaizeci de ani și dintr-un alt colț de lume, creativitatea artistică nu mai are aceeași forță de atracție. Alte forme de artă, în general cele performative, sunt strălucitoare și efemere în strălucirea lor, dar suficient de importan-

te să atragă privirile și să polarizeze visurile tinerilor. De ce te-ai mai face astăzi profesor? Pentru că te-ai ratat ca specialist în domeniul în care urmează să predai. De ce te-ai mai face astăzi scriitor? Pentru că te-ai ratat în expunerea publică în alte forme de artă. Aceste percepții cu grad ridicat de generalitate deschid o anumită proiecție stereotipală asupra scriitorului, care în ultima perioadă provine tot mai mult din lumea universitarilor, în special al celor din domeniul umanioarelor, nevoiți să dea formă scrisă acumulărilor, care să ajute pe de o parte în cariera lor universitară, pe de alta în cea scriitoricească. Tot la nivelul simțului comun scrisul a devenit o cale de a-ți ușura pedeapsa, a devenit o formă de reeducare. Nu contează cât ai citit după gratii, ci cât ai scris. Și, în plus, scrisul a devenit o cale de a parveni, de a-ți asuma anumite merite academice, care să rotunjească și să evidențieze un profil intelectual în eventualitatea numirii într-o funcție publică. Dar aceste forme de scriere, pătrunse în mentalul publicului larg, nu sunt obligatoriu și cele care ar trebui să prevaleze.

De ce să fii scriitor azi? Nu cred că pentru succes. Succesul se măsoară în cote de piață, dar piața de carte e subdimensionată. A scrie pentru succes în lipsa unui vad comercial – care se construiește în timp, dar nu prin priceperea scriitorilor, ci a celor care vând pe această piață – e o întreprindere sortită eșecului. A ieși din limitele pieței proprii e de asemenea dificil, câtă vreme imaginea literaturii de proveniență nu e conturată pe piețele de refugiu. Iar când ies pe aceste piețe produse vandabile, principiul autohton „să moară și capra vecinului” determină reacții în rețelele sociale care servesc mai degrabă urii camuflate decât efortului creator. În ultimele zile m-am întâlnit cu un tânăr care mă întreba dacă să încerce să publice la editurile care scot lucrările cele mai premiate, ale autorilor alintați de critică. Nu am știut ce să-i spun. Probabil că răspunsul ar trebui să fie unul pozitiv, dar în condițiile creșterii numărului de lucrări publicate și a menținerii constante a numărului premiilor se ajunge la o formă de inflație a succesului literar care să conteze pe o piață care nu contează. Tot în ultimele zile m-am întâlnit cu un mare prozator, cu succes mult dincolo de limitele spațiului literar autohton, care mi-a vorbit despre o anumită platitudine și o lipsă de interes pentru scriere în cazul tinerilor. Dar mai ales despre lipsa culturii generale și de specialitate a acestora. Nu am știut cum să comentez, pentru că observațiile scriitorului erau pertinente. Superficialitatea unor marginali care țintesc succesul nu poate fi considerată literatură. Nici aroganța celor care constată că sunt scriitori odată cu vârsta pensionării. Nici visurile celor care s-au ratat în alte domenii și caută o cale de redresare. Și nici frustrările lor. De ce să fii scriitor azi? Poate că răspunsul nu poate fi dat decât personal, de la caz la caz. Știu, în schimb, să răspund generalizând la întrebarea: de ce să fii cititor azi?

POEZĪA E ASEMENEA MĪGDALULUĪ

LĪLĪANA URSU

Liliana URSU este una dintre cele mai mari poete ale României. Este născută la Sibiu pe 11 iulie 1949. În 1972 absolvă Facultatea de limba și literatura engleză la Universitatea din București, apoi face specializări în științele comunicării (SUA), audiovizual (BBC) și management (Olanda). A fost redactor al Radiodifuziunii Române (cunoscuta emisiune „Revista literară radio") și profesor asociat la universitățile americane de stat din Pennsylvania și Louisville. A publicat și publică cu succes, în țară și în străinătate, cărți de poezie, proză, traduceri. E prezentă în multe antologii internaționale, are recitaluri la prestigioase festivaluri de poezie (Struga, Barcelona, Viena, Amsterdam etc.). Este membră a Uniunii Scriitorilor din 1979. Pentru intensa activitate culturală primește Ordinul Meritul Cultural în grad de „Cavaler" categoria I literatură. Cele mai recente cărți de poezie primesc distincții importante: volumul „Lightwall" este distins în anul 2009 cu premiul Penclubului american din Texas, „A Path to the Sea" este răsplătită cu Silver Award pentru cea mai bună carte a anului a revistei americane „ForeWord", iar „The Sky behind the Forest" este încununată cu Premiul Societății Britanice de Poezie pentru cea mai bună carte străină a anului, 1996. Este prezentă de trei ori, cu poezie, în revista „New Yorker" (27.01.1997, 10.02.1997 și 1999). Liliana Ursu și-a pus semnătura pe 33 de volume, iar acest interviu este un subcapitol dintr-o carte de dialog, în curs de apariție, intitulată „Cartea pașilor". (Laurențiu-Ciprian Tudor).

ÎNTERVIU REALIZAT DE

LAURENȚIU-CIPRIAN TUDOR
REDACTOR / SECRETAR DE REDACȚIE

n. 1973, la Brașov, este poet, eseist, jurnalist cultural, sociolog, trainer și educaționist. Este membru al Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România din 2014. Aceeași filială îl premiază pentru evenimentul literar al anului (în 2015) și primește Premiul *Cartea anului* (în 2017 și 2019). A publicat, până acum, 8 volume de poezie, două cărți de dialog (cu Daniel Drăgan și cu Teodor Baconschi) și un volum de interviuri. Între 2007 și 2018 a inițiat și condus *Grupul de litere-sunete-și-culori* „Caii verzi de pe pereți" din Brașov. Este prezent cu cronici, poeme și interviuri în reviste literare.

Laurențiu-Ciprian Tudor: Doamnă Liliana Ursu, vă mulțumesc mult că ați acceptat să facem împreună această carte de dialog, de poezie, de viață de poet. Sunt foarte bucuros, foarte onorat și cred foarte că ea va fi o bucurie pentru multe alte inimi. Vă invit, înainte de descrierea, de citirea hărților (așa cum am numit împreună vârstele dumneavostră și ale scrisului dumneavostră), să vorbim, cum altfel, despre poezie și scris și scriitori. Deci... ce înseamnă pentru dumneavoastră poezia?

Liliana Ursu: Aflarea acelor ascunse deschideri ale sufletului. Poezia trăită ca transcriere cosmică, ca fuziune a cuvântului cu emoțiile, cu acele

sentimente etern umane care ne cern viețile. E o întâlnire cu cea care am fost și cea care am devenit prin acele călătorii sufletești și stări de grație, toate daruri de Sus. Poetul e scribul lutului, dar mai ales al cerului. De aceea mi-am numit cartea publicată recent în SUA, *Clay and Star*.

Poezia e asemeni migdalului, copacul nemuririi, înflorește înainte să scoată frunze. E asemeni trandafirului care e întoarcerea la Unul, plecăciune până la pământ, plecăciune până la cer. Aurul poeziei e blând ca surâsul pruncului și strălucitor ca aureola Sfinților. Când scriu încerc să mă regăsesc, să recreez stări, emoții, locuri și apoi să le locuiesc frumos, firesc, ținând sub control arta proporților, preschimbându-mă într-un cântar de cuvinte potrivite. Sigur, aici intră în joc intuiția, regina jocului de-a viața. Și mă întreb cum să decupez realitatea pentru a o stârni în cuvinte.

Poezia posedă o unică, binecuvântată energie comunicativă pe care nici un alt gen literar nu o poate atinge în aceeași măsură. Doar muzica. Poezia e valsul limbii. E sărbătoarea cuvintelor care își recapătă integral unicitatea, forța și feciorelnica lor frumusețe. E polifonia ființei. Octavio Paz ne șoptește tainic: ,,Am pierdut toate bătăliile, în fiecare zi am câștigat o poezie."

L.-C. T.: Ce este poezia dumneavostră acum, față de ceea ce a fost la început, atunci când ați înțeles că aveți această chemare?

L. U.: E lungul drum al fiecărei zile către mine însumi. Dar mai ales o ilustrare a suișurilor mele cerești. Încă de la primele poezii știam, de fapt simțeam, că poezia e făcută din cuvinte care îmbrățișează suflete. Am creat cu anii ființa care să scrie, să poată scrie poeziile pe care le scriu acum. Cu alte cuvinte, am trecut niște praguri inițiatice care m-au schimbat și mi-au dat posibilitatea să *devin* ceea ce sunt azi, mai ales *cine* sunt, persoana care să nască poemul. Încerc mereu să trăiesc regal Poezia, fie că o scriu sau doar o citesc.

Cred că deosebirea esențială între poezia mea de acum și cea de la începuturi e acea deschidere pe care o cucerești ca pe un Everest cu fiece poem scris, cu fiece vârstă. Și începând cu „Fericita lumină", poezia mea a devenit un palimpsest; am scris această carte într-o stare unică, de simultaneitate a trăirilor, a vârstelor, atât de diferite și atât de incitante. Echilibrul ființial-artistic al sufletului se atinge cu trudă, cu multă trudă, dar mai ales cu ajutor de Sus căci ,,Duhul suflă unde vrea".

L.-C. T.: Când ați simțit că sensibilitatea dumneavoastră are o dimensiune poetică? Cum a fost revelarea acestei evidențe?

L. U.: Simțeam, încă din adolescență, că meseria mea e Frumosul. Trăiam într-o stare de incandescență, de fericite uimiri care se cereau exprimate cumva aparte, poetic. Grație și plenitudine, asta căutam și am înțeles încă de la primele mele poezii că era calea mea. Cum ar spune Czeslaw Milosz: ,,Existam zilnic în imn, îmbătare / Neavând cuvinte pentru acest prea mult".

L.-C. T.: Doamna Ursu, cum se ajunge la poezie?

L. U.: Prin talent și o fericită stare de transă, prin trăirea *altfel* a cuvintelor. Și întoarcerea la simplitate. Printr-o bună iscodire a sinelui și a lumii. Printr-o imaginație care crează o frumoasă balanță între ascuns și deschis. Prin tainice întâlniri cu tine însăți, cu anotimpurile din cuvinte, cu emoțiile și așezarea lor pe talgerul inimii.

L.-C. T.: Ce efecte are poezia?

L. U.: Vindecătoare. Transfigurarea propriei materialități în transparență, în vibrația unei comunicări în comuniune. Poeții și cititorii lor, fragili, dar

Liliana Ursu

împreună invincibili! Efectul pe care mie îmi place să-l numesc *ospitalitatea sufletească.*

L.-C. T.: Poet este doar cel care scrie?

L. U.: Da și nu, fiindcă și cititorul de poezie este un trăitor al versului, întrucâtva o umbră a celui care scrie, l-aș numi *poetul tăcut*. Există între ei o solidaritate de simțire, de camaraderie lirică. Și unul și celălalt știu că inima nu face riduri. Și ambii sunt în comuniunea mirărilor, a uimirii creative.

L.-C. T.: Ce ar fi o lume fără poeți?

L. U.: O iarnă perpetuă. Eu scriu poezie ca să nu-mi înghețe sufletul. Ar fi o lume săracă de frumusețe și de gingășie. Doar ea, poezia, după cum spuneam, poate exprima polifonia ființei. Cum să trăiești fără o sărbătoare a amintirilor tale? Cum ar fi o lume fără de minunări? Când „Minunarea este numele întâlnirii veritabile cu imprevizibilul divin", cum spunea Andrei Scrima.

L.-C. T.: De ce este poezia de azi așa de bolnavă?

L. U.: Fiindcă, de cele mai multe ori, poetul de azi uită un lucru esențial și anume că poezia transfigurează lumea, nu o oglindește. Urâtul e adeseori invocat sub toate formele lui, inclusiv pornografice. Cuvântul nu mai e respectat, iubit. E contorsionat, siluit, își pierde valențele care dau carne si strălucire poeziei. Din păcate, asistăm la o nevroză a limbajului. Pustiul laic de azi, secularizarea, lipsa perspectivei spirituale au îmbolnăvit și poezia. Azi, poeții nu-și mai asumă rolul profetic precum un William Blake, un Rainer Maria Rilke, un Ioan Alexandru sau un Paul Claudel, ci doar un rol secundar și trist de clovn. Versificatori ai unui striptease sufletesc vulgar și fără de noimă.

L.-C. T.: Poți fi un poet mare fără simțul trancendenței? Pe de altă parte, nu au și lucrurile mărunte o demnitate poetică?

L. U.: Nu. *Poezia pură e rugăciune*, spunea Abatele Henry Bremond, definind poezia ca pe o formă a extazului. Dumnezeu le-a dăruit poeților talentul de a vindeca, de a restabili prin poezie echilibrul ființial-artistic al sufletului. Marea poezie vindecă, alină, dăruiește bucurie, senin. Așa cum frumos spune Andrei, nepotul meu, la doar 4 anișori, când vrei să-i mai pui un pulover într-o zi geroasă: „Nu mi-e frig, fiindcă sunt bucuros".

Cât despre lucrurile mărunte, în simplitate și liniște le descoperi cel mai adesea. Păsări, flori, greieri, fructe, un vechi ibric care a purtat în el atâtea cafele și povești și vieți, o oglindă pentru mirese, de pildă, sau o masă, o fereastră, creionul meu alb pictat cu albine căruia i-am scris de curând o poezie. Sau rigla tatei, sau andrelele mamei. Și poetul

Eveniment la librăria Șt. O. Iosif, **Liliana Ursu**
alături de Cristian Muntean, Adrian Lesenciuc și Mihaela Malea-Stroe

care încearcă să elibereze din aceste mărunte obiecte amintirea, gustul și mireasma unor trăiri legate tainic de ele. Tot atâtea călătorii spre reverie. Lucrurile mărunte nu numai că au o demnitate poetică, ele sunt chiar elita smerită a poeziilor noastre.

L.-C. T.: Am avut de multe ori, în preajma dumneavoastră, sentimentul că acordați poetului un mare rol și o imensă responsabilitate, aproape preoțească, cert taumaturgică. De ce?

L. U.: Cum altfel, când poezia însăși e o minune, un miracol al limbii. Un suprafiresc tainic al ei. Poetul e Lazărul poemului. El învie sufletește prin poezie. Și îi învie și pe alții. În *Pilde* se zice: „Faguri de miere sunt cuvintele cele bune, iar dulceața lor este vindecarea sufletului. Și cel ce le-a cunoscut pe ele, cu lucrul este aflător de bunătăți și va iubi gurile celor ce grăiesc cuvinte bune. Că buzele cele dulci acopăr inima cea mâhnită”. Poeziile, asemeni rugăciunii, te scot din urât și te redau frumuseții. Te fac să respiri normal. Poetul posedă o vigoare magică de a comunica, de a înmiuna lumea. Într-o poezie eu nu caut atât versul, ideile, sentimentele, ci *cântul*, incantația magică, cuvintele care mă nasc iar.

L.-C. T.: Am spus mai de mult un lucru care v-a plăcut, că poezia este sora mai mică a misticii. Așa e?

L. U.: O să vă răspund cu glasul altcuiva, care zice: „Poezia e o fiică risipitoare a rugii. Ea, la un moment dat, se coace, se împlinește și se întoarce. Drumul de întoarcere al poeziei la plinătatea aceasta a rugăciunii”. Arta bizantină ca artă de extaz, poezia ca artă de extaz, ce pariu cu bunul Dumnezeu!

L.-C. T.: Cum este poezia și cum sunt, azi, poeții din America și din Apus? Știu că aveți o cunoaștere foarte bună a ceea ce se petrece în Occident. Vă rog să îmi dați o scurtă opinie, pentru că Americii îi vom dedica, de altfel, un capitol separat. Văd ei poezia diferit față de cum o vedem noi, cei din estul Europei?

L. U.: Îmi propuneți, deci, să începem o poveste despre poezia americană și cea europeană. Ca o re-vrăjire a

lumii. Cred că vă referiți cu precădere la secolului XX și la acești 30 de ani de secol XXI. Ei bine, poeții de peste ocean se pare că preferă epicul, narativul, plonjarea în concret și detaliu, paroxismul, în America *everything is big*, fac exces aș zice de detaliile spațiale, de colocvialism („o junglă verbală" spune James Dickey), de evenimente biografice. Autobiograficul e o constantă a poeziei americane spre deosebire de cea europeană. O dezbatere foarte interesantă despre poezie ca gen al autobiograficului, constituită din eseurile unor critici de marcă americani, am aflat-o în cartea „După confesiune. Poezia ca autobiografie", editată de Kate Sontag și David Graham. Lor li se alătură poeți precum Adrianne Rich, Billy Collins, Louise Gluck și alții. Poate de aceea se bucură de atâta atenție azi memoire-urile, jurnalele, cărțile de interviuri cu scriitori.

Poezia rămâne, fără doar și poate, regina fascinantului *autobiografic*. La care aș adăuga cuvintele lui Robert Frost: „poezia, o rezistență timp de o clipă în fața confuziei din jur."

Există în poezia americană o adevărată galerie a mitologiei personale, cum ar fi de exemplu ciclul de poezii închinate lui George Washington de poeta Diane Wakoski, pe care am tradus-o și publicat-o în 1981 la editura *Univers* în colecția *Poesis*. Astfel, crearea eroului ca subiect mitologic îi permite autoarei o anumită detașare, folosirea satirei și a ironiei față de propria persoană, față de lume în general. Ea se adresează lui George Washington, pe care îl vede ca pe un personaj mitic, misterios. El nu e nici tipul eroului, dar nici al anti-eroului, nu e nici personajul istoric, ci un personaj proteic care le înglobează pe toate, plus noțiunea de părinte, de iubit, de șef de stat, etc., dar care, de fapt, este o proiecție a poetului însuși, care se mișcă rapid în spațiu și timp, cu care naratorul stă de vorbă, căruia îi povestește viața sa cu umor, sarcasm și... tristețe.

Energie vizionară, peisaje afective instalate în plină eră a tehnologiei, explorare a alienării, vigoare, dezlănțuire, individualism acerb, poeme panoramice, HD, iată câteva dintre caracteristicile liricii americane moderne și contemporane. Pattern-ul tematic atinge adeseori terminațiile nervului vieții și, surprinzător, în anii din urmă, noua avangardă este întoarcerea la... rimă.

Pe când, în Europa de Est mai cu seamă, domină metafora, reverberațiile unei sensibilități mai degrabă melancolice, în linia unei poetici moderniste și neomoderniste, adeseori obsedate de tensiunea transgresării limitei, o interiorizare a imediatului și a departelui. Domină introspectiile făcute din cele mai neașteptate unghiuri ale amintirii. O poezie a racoursiului. Și o rafinată explorare a scrisului în sine. Aș încheia, din drag de simetrie descriptivă, cu versurile lui Vladimir Holan, extraordinarul poet ceh:

„Fie și păcătos, un preot e un preot...
Poetul însă, după cât se spune,
trebuie să moară tânăr și fără să fi
cunoscut
măcar sărutul cel dintâi,
pentru a putea fi aruncat
privighetorilor
ca să-l calce în picioare."

Așa cum fiece pas e o sosire, fiece poezie e o împlinire unică, o piedică în calea uitării a ceea ce suntem, sau am fost sau ne dorim să devenim. Și e cazul să-l citez iar pe Holan: „cuvântul e uimit de ceea ce i se întâmplă."

Sunt adesea prezente, în poezia europeană, proiecții vizionare, dar mai ales o fină ironie, aș numi-o chiar o ironie tandră sau chiar autoironie. Aș aminti, aici, pe cei doi premiați Nobel polonezi, Czesław Miłosz și Wisława Szymborska. Apoi, elevație, transfi-

gurare, căutare a sacrului în și prin poezie. Și aici amintesc de doi poeți mistici ai Europei de Est, de Daniil Sandu Tudor și de Sfântul Nicolae Velimirovici cu ai săi psalmi contemporani din „Rugăciuni la malul lacului". Și Vasile Voiculescu.

L.-C. T.: Spun peste tot pe unde pot că poetul este cel care scrie inima mare a lumii, că ei, poeții, până la urmă, influențează modul în care noi iubim. Sunteți de acord? Cum este cu inima poeților și cu inima lumii?

L. U.: Vă dau, mai întâi, un poem care dă prima parte a răspunsului. Poftim:

Sigur poeții au mai multe inimi
„Coboară în inima ta, iar acolo vei găsi scara pe care vei putea să te înalți"
(Sfântul Isaac Sirul)

sigur poeții au mai multe inimi,
cu o inimă se trezesc dimineața,
cu alta adorm seara,
cu alta plâng, cu alta se bucură
cu altă inimă urcă muntele
și înalță zmeie
până ce capătă și stelele inimi
și cafelele Capuccino din Sighet.

sigur poeții au mai multe inimi,
cu una iubesc și ridică până și
cerurile
cu un centimetru mai sus,
cu altă inimă suspină
de se zăpăcesc până și anotimpurile
și iarna uită să mai vină
și vara uită să mai plece
iar cititorii lor simt cum deodată
în piept le cresc alte douătreiomie de
inimi
și de bucurie unii chiar sărută mâna
și apoi inima celor ce le-au scris
sigur poeții au mai multe inimi
dar numai una *singură*
Îl scrie pe Dumnezeu.

Pe de altă parte, să ne închipuim mai întâi că lumea ar dispărea peste noapte și ar reîncepe prin dorința de a o reconstitui, de a afla cum era înainte de ștergerea de pe harta universului. Cred că numai din poezii ar putea fi reînviată cu adevărat. Asta fac poeții, *învie inimi*, emoții, lumi, întâmplări, locuri, locuiri, stele, anotimpuri, gânduri. Civilizații. Poezia e geocultură planetară, atotcuprinzătoare. Amplitudine răscumpărătoare. Confesiune. Dezmărginire. Libertate. Poezia e un lux pe care poeții îl plătesc cu *inima*, unica valută forte din univers. Iar cei mai buni dintre ei sunt „poeții inimii", cum îmi place mie să-i numesc. Cei care au învățat să iubească și ne pot șopti și nouă din tainele lor și ale poeziei. Pentru mine ei sunt: Rainer Maria Rilke, Ana Ahmatova, Pablo Neruda, Odysseas Elytis, Rumi, Paul Verlaine, John Keats, Antonio Machado, Adam Puslojic, Federico Garcia Lorca, Ungaretti, Gabriela Mistral, Nazim Hikmet, Kavafis, Serghei Esenin. Și lista ar putea continua, desigur.

L.-C. T.: Dintre români pe care i-ați trece la „poeții inimii"?

L. U.: Pe Eminescu, Blaga, Pillat și Bacovia. Un loc de trecere între altceva și altundeva, un „Infern discutabil", precum în lupta pentru seninătatea în sine și poezie: pe Ioan Alexandru, Nichita Stănescu și Vasko Popa, cei trei Mari.